

שירים שתורגמו להם מבגרות ועד (יילדים לסאלון)

היצירה	שם המלחין	כרטיס	התוצאה	השנה	שודר ברדיו	הערות
אין זו אגדה (שיר)	עלי הלפרין	בחוב' א' "שירי המולדת"	של המלחינה	תשרי ת"ס	בת"ה	הזמרת עלי הלפרין שרה אותה בקונצרט שלה בחיפה, ב-30 בינואר 1907, (מקור לפסגה) שחיברה הזמרת לשירים עבריים.
סתו (שיר) ספורוקסי	דניאל ספורוקסי	קובץ שירים לערבי "שבתות" בבית-בגדד; ופז: בסולמג' עברי "תור לתור" מאת שלמה הופמן	"כיכנה"	1940	מ-1950 והלאה	נאל סולמג' ופז: בסולמג' עברי "תור לתור" מאת שלמה הופמן.
לקסיף (שיר)	ניסן כהן-סלמז				מ-1954 והלאה	4 אלה הם - שיר ילדים שיועץ המערכת של "המגן" ע"מ לאלקס סויה ולפז: בסולמג' עברי "תור לתור" מאת שלמה הופמן.
לקסיף (שיר)	שלמה הופמן					
לקסיף (שיר)	אריה אבישר	בחבורת "הבה נבילה", מאת אריה אבישר	"קריית ספר" ירוסלים	תש"ב		
לקסיף (שיר)	ד. זהבי	קובץ שירים "הלק ב'	המרכז לתרבות של הסתדרות העובדים	1962		
סתת-מים (שיר)	שלמה הופמן	בחבורת				
לקח טוב (שיר)	צ. סלמון	בחבורת "זמרת" 13	"זמרת" (הסת' הפועל תשכ"א המזרחי)	תשרי		
כיד הלשון (סיפור לילדים)				שודר בתכנית		
הרב בעיר היהודים (מחזה לילדים)						עיבודתו ע"י הסיפור לילדים שלי "פורים לבב". הוצג במקומות שונים בארץ ע"י תלמידי בתי-ספר בהדרכת מורים.
הרחליל (מחזה לילדים)		בחבורת מיוחדת	"קופת הספר"	שכס תרמ"ט		הוצג ע"י ילדים במקומות שונים בארץ.
אין זו אגדה (שיר)	עלה יקין	מכרם לילדים ואיננו באהבה כ-1907 (שירי המולדת)				נכנס מקום גליל, שירי המולדת, המוסיקה ח"ט על המשב והפז: בסולמג' עברי "תור לתור" מאת שלמה הופמן.
גליל (שיר)	גליל	גליל ופז: בסולמג' עברי "תור לתור" מאת שלמה הופמן.				זכרון המולדת, המוסיקה ח"ט על המשב והפז: בסולמג' עברי "תור לתור" מאת שלמה הופמן.

זבין פיסקין
ג'ו' ז'קן שבת
182
49751.20

כ"ג דגמ"ו גס"ב (3.10.64)

מר קרסל הינצ'ל

אפי זינאמא צוויג קש"מ"ט טאפס טאפן פא אונט האלמאד
פא אטאלאן, סביב מיוצד אפי סכור הייט פו היינד ליביק, וועט סאט
מאכטן אפצווייגן זיין קוואל צו אונזערע און פרייע אטאמאס
טיצערן אפצווייגן אונז אונט האלמאד טאפס טאפן און און
זעט זאג

זייט יוצר און אונט האלמאד פא זאג נאכא פער דיביק
פא און זיין מ'פ'ל צום אונט זאגן.
אונט זעט צום זאגן האלמאד אטאלאן-פא און זאג-פא
טעקסטן אונט זאג טאפס טאפן און זאגן און זאגן זאגן זאגן
אונט.

דדדד ודדדד

א. פיסקין

הארץ פיסקין

ישובת על שאלון "גבזים"

1. אהרן.

2. פיסקין - *Tishkin*

3. שמת הורי: משה וזלדה פישקין.

אבי היה פועל-קבלן ובעצמו עבד כמעט כל ימי חייו. הוא היה איש פיקח ובעל-תחכולות ומפיו שאלו לפעמים עצה גם נכבדי העיר הנוצרים, שאצלם לרוב היה עובד. פעם נסרף בערנו בית-הכנסיה הקטולי, שהיה, כזכורני, הבנין הגבוה ביותר בעיר. לאחר השריפה נשאר עומד על תלו ילד-הבנין, מגדל גבוה מאד. וכדי לבנות כנסיה חדשה, היה צורך, כמובן, קודם כל להרוס את שלד המגדל. אך שום מהנדס בעיר לא ידע איך לנשט לעבודה זאת. אז הזמינו את אבי והוא יזם הכניית להרוס את שלד הבנין, ואף הוציא אותה לפועל בהצלחה. אבי מת בימים הראשונים למלחמת-העולם הראשונה. אמי היו לה שני אחים, וכל אחד מבני המשפחה בקרא אחר כך בשם-משפחה אחר. שם המשפחה היה: ריבקיץ, וזה נשאר כשם-המשפחה של אמי עד שהתחתנה; אולם שני אחיה קיבלו כל אחד שם-משפחה אחר, וזה בגלל ענייני צבא, שלא רצו לשרת בצבא הצאר הרוסי. שם אחיה האחר של אמי היה אייזיק גורליץ, כנו הוא המסורר האידי נח גורליץ) ושם האח האחר - יעקב דלינא. דודי זה היבר לאמריקה ושם הקים לו משפחה.

היינו חמישה אחים וחמש אחיות, ואף כי הורינו לא היו עשירים, לא אבו לרתום אותנו בעול הפרנסה בגיל רך. למדנו איפוא קודם כל ב"חדר" ואחר כך לימורים כלליים בשפה הרוסית. מחוסר אמצעים לימדנו על פי הרוב איט את רעהו, הגדולים לימדו את הקטנים מהם. אחרים מאתנו ביקרו בכתי-1900 עממים ואחי הגדולים היו אכסטרניס. אחד מהם הצעיר ככשרון הצעיר ומכתי-הספר למלאכה שבוער מוהילב נשלח לבית-הספר לציור בעיר פטרבורג, שם הורה הצייר הרוסי הגדול פישן. כשביל זכות-ישיבה בבירת-רוסיה זו כנכנס אחי זה גם לבית-ספר למלאכה שם ולמד יום וערב. אחי זה מת לפני כשנתיים באמריקה, שם השאיר משפחה. שאר אחי ואחיותי נשארו כיום הזה רק שלושה. אחי הבכור והצעירה שבאחיותי חיים כיום הזה עם משפחותיהם במוסקבה. שאר אחי ואחיותי מהם שמתו בצעירותם ומהם שהוסטרי בידי הנאצים: אחי א עם משפחה בקירוב וצעיר האחים עם משפחתו במינסק.

4. נולדתי בערב יום הכיפורים שנת תרנ"ה (27 בספטמבר 1894).

5. בעיר בוברויסק, פלך מינסק (רוסיה הלבנה).

6. כנן 18 יצאתי לכפר ליסיצ'אנסק (מחוז בחמט, פלך זקטרינבולט), באוקראינה, מקום מכות-פחמים על נהר הווניק, ועבדתי קרוב לשנה במשרדו של דודי פינחס פישקין, שהיה סוחר וסוכן למשלוח פחמים לכל קצוי רוסיה (ביחד עם שותפו, היהודי סודקין מקרוב).

בימי מלחמת-העולם הראשונה נלקחתי לעבודת הצבא, כזכורני, עוד בשנת 1914, ומאז עבדתי בצבא, בהפסקות, שנים אחדות - בימי הצאר ניקולאי, בימי קרנסקי, לאחר המהפכה הרוסית הראשונה, ואף בימי פרוצקי, ברוסיה הסובייטית. בימי הצאר ניקולאי אף שהייתי כחצי שנה, בימי החורף, בחזית הגרמנית-רוסית, בסביבות העיירה ברנוביץ. מכאן, בימי המצביא הרוסי ניקולאי ניקולאייב, לפני עצם התחדשות הקרבות עם המשרת השלגים, הועברתי בתוך חמורה אל בשלוח מאות יהודים, פולנים, ליטאים וכו', ואף רוסים התפורים בסוציאליזם, לעבודת הצבא בקוקז. כל ימי שהותי בצבא, ואף בחזית, סרתי אתי את ספר התנ"ך, אך חוץ מזה כמעט לא ראיתי ספר עברי כלל אותה הזמן.

א"ב סיון 1920

2

בימי המלחמה העולמית ובלחמת-האזרחים ברוסיה עברה עירנו פעמים אחדות מיד לידי הרוסים, הגרמנים והפולנים שלטו בה חליפות. בימי האוקרופציה הפולנית נתפסתי על ידי הפולנים כחסוד בקומוניזם ובשלתתי למחנה השבויים הצבאיים הידוע שעל יד העיר פֶּמְסִיטל. אם שהיתי כשלושה חודשים, חליתי וכל עוד נפשי בי שתי הביתה. אחר כך, בימי הסובייטים, זמן-מה אחרי שנפרתי את חוק עבודתי בצבא הסובייטי, נתפסתי למספר בעד עבודה בלתי-ליגלית ב"החלוץ" ובעד השתתפות בוועדת "החלוץ" הבלתי-ליגלית, שהתקיימה בעיר הומל. לסוף, בחורף שנת תרפ"ג, כחברת הולצים צעירים אחרים, גנבתי את גבול רוסיה ו - נאסרנו מעבר מזה על גבול פולניה. אחרי שלטולים של שבועות מספר בבתי-הסוהר הפולניים כתגלבלו לעיר נובוגורוק ופה שוחררנו בערבות כספית של ועד הקהילה. האשימו אותנו בפתן שוחר למספר הגבול וצפויים היינו למספר 15 שנים, לכן גנבנו גם את גבול פולניה ובאירי תרפ"ג (בראשית מאי 1923) באנו לארץ-ישראל.

בשנים האחרונות לשכתי בבוברויסק עברתי כמורה לעברית וגם כפקיד במסד סובייטי לחישובי היבול ההקלאי (ג'ולסקונטרה). בימי השלטולים והמאסרים שלי בדרך לארץ הורחמו כתבי-היד שלי פעמים - פעם על ידי הג. פ. או. הסובייטי בבית אמי, לאחר שעברתי את גבול רוסיה, ואחר כך, ההתחקות, על ידי המספר שעל הגבול הפולני. בתוך כל שאר החומר המוחרים והאבוד, שירים ופרוזה, היה סיפור גדול לקשנים בסם "אגודת חץ" ופואמה גדולה "קקוֹש", על נסיעתו ומותו של רכ-החובל סקוש בציר הדרומי. לארץ באתי בימי משבר וחוסר-עבודה גדול. ירדתי בחיפה וכחודש ימים ישנתי בשל במחנה העולים ו - כתר עניא אזלא עניווא - כאן נבנו מסני את שארית כספי ונסארתי כחוסר כל. לסוף, אחר המלצות והשתדלויות רבות, שלחתי אל חברת הפועלים שבזכרון-יעקב והתחלתי לעבוד בחצץ, בכביש הקטן שנסלל אז על יד שפיה. בימים הראשונים הרוחתי רק גרושים אחדים ליום אך עברתי בשמחה, באהבה, כהתלהבות כמעט... כשנתיים ימים עברתי בארץ, בסביבות זכרון-יעקב ומתח-תקה - כאן כחבר לקבוצה קטנה - בכל מיני עבודות פסיכיות: כחצץ ובכנין, כסיוף ובבציר, בעבודות הסבך וביבוס ביצות. זכרון מימי עבודתי הראשונים בארץ הוא "שירי החדש". בשנת תרפ"ה עסקתי חודשים מספר, מסעם הסתדרות העובדים, כהוראה בקרב ילדי התימנים במחנה-יהודה, המסוכה לפתח-תקה, אחרי זה עברתי לגור בתל-אביב ומאז אני יושב בה עם משפחתי, אשה ובן, העובד כיום הזה בצבא. מלבד הבן יש לנו גם בת, היושבת עם משפחתה - בעל שלושה ילדים - באילת זו השנה החמישית. כל ימי שתי בתל-אביב אני עובר כמניה, מנקר, מסגנן ועורך - מקורם, שנים רבות, בהוצאת "אמנות", אחרי זה ב"דבר", וב"עם עובד", מיום הנסד ההוצאה ועד אפריל 1957, שאז יצאתי לפנסיה (אנכם מוקדמת, בגלל המליון של "עם עובד" עם הוצאת-הספרים של מפא"י "עיינות"). הפנסיה, מבין, אינה מספיקה כדי ענסת המשפחה ואני אנוס להסתייע בעבודות שונות ועוסק עד היום-באי-אילו עבודות בשביל הוצאות-ספרים שונות ("עם עובד", הוצאת המרכז לתרבות וחינוך של הסתדרות העובדים ועוד).

7. אני לא למדתי בשום בית-ספר מימי. ביקרתי ב"חורים" והצטיינתי ביחוד בקדוק הלשון העברית, עד כמה שלמדו אותו בימים ההם. לימודים כלליים למדתי מפי אחותי ואחי הגדולים וגם מפי מורים פרטיים. הרבייתי לקרוא בעברותי. להוט הייתי ביחוד אחר ספרי ז'ול ורן, יודו גור, ויקטור הוגו ועוד, הרבייתי לקרוא גם עברית.
8. ראה סעיף 6.
9. אולי אספר בהזדמנות אחרת.
10. ברוסיה הסובייטית, בכוברויסק, הייתי זמן-מה חבר לאגודת "ציערי-ציון" וכן חבר ב"החלוץ". מאז שוב לא השתייכתי לשום מפלגה. בארץ הנכני חבר בהסתדרות העובדים הכללית, חבר באגודת הסופרים, וכן - חבר המועצה של אגודת הסופרים מן היום הראשון לתרומה.

11. שירי הראשון לילדים נדפס ב"הפרחים" של י.ב. לבנר, כזפורני, כשנת 1914. שירי הראשון ב"השלוח" נדפס ב-1918.

12. פירסמתי מיצירותי (שירים, סיפורים, רשימות לגרולים ולקסנים ועוד) בכמות השונות שארץ ובחוג-לארץ "השלוח", "העולם", "הפועל הצעיר", "הדים", "הדאר", "גליונות", "גזית", "מאזנים", "הארץ", "דבר", "דבר לילדים", "כמעלה", "עדן", "שבילים", "בן-ארצי", "הציר", "כוכבי", "עתוננו", "פרחים ועוד".

13. בשנת תרצ"ה השתתפתי כחבר המערכת ב"עתוננו", השבועון לילדים קטנים (שאר חברי המערכת היו אז: א אבן-זושן, ג. אפתי, י. רוזניק).

14. הספרים שפירסמתי עד עתה:

א. הכל מן השמש, אחת-עשרה מעשיות לילדים, בהוצאת "קטיבא" (הוצאת המחבר), תל-אביב, תרצ"ח. מספר העמודים 88. ציורים של בינה נבירץ (ספר זה נדפס גם בצורת 10 חוברות בודדות). הספר יצא במהדורה חדשה, כשנת תש"ט, בהוצאת יוסף שמעוני, תל-אביב. ספר זה כבר נדפס ע"י מר שמעוני יותר מפעם אחת. מלבד 10 חוברות בודדות כנ"ל, הופיע ספר זה באחרונה גם החולק לשנים ומכורן בשתי כריכות נפרדות. שם האחר: שלוש אניות, ושם האחר: מאין באים המים. ואלה שמות המעשיות שאבו בספר "הכל מן השמש": הכל מן השמש, גשמיאל, כוחו של גלעין, שלוש אניות, מאין באים המים, כל חי ללאונו, סעודת צפרים, ארנבות, זוא גבור, יונב והירח, הנן אַפְּנָן.

ב. מים חיים, אחד-עשר סיפורים לילדים, ספרית "ברוריה", הוצאת יוסף טרנבק, תל-אביב, 1945. מספר העמודים 100. גם ספר זה הופיע, מלכתחילה, בצורת ספר ובצורת ערך חוברות בודדות. הספר נדפס כבר מחדש פעמים אחדות. ואלה שמות הסיפורים שנספר: ענן וחנן, הריג והציד, תפסת מרובה לא תפסת, שלשה עגלונים, התוכי ומורו, האיבר המתנאה, עוזר לי ואעזור לך, החיס והספדלר, אחיעמל, חידת המטבע, מים חיים. הציורים של נחום גוסמן.

ג. הגואל הקטן, סיפור לילדים, ספריה "לבער", הוצאת "עם עובד", תל-אביב, תשי"ב. מספר העמודים 144. ציורים: א. לואיזדה. (סיפור זה לילדים נדפס מקודם בהמסכים ב"דבר לילדים", שנת תש"ט; כרך י"ט, חוברות 30 - 46). הספר הופיע ב"עם עובד" בשתי מהדורות. מהדורה שלישית עומדת להופיע בקרוב בהוצאת "קריית ספר", ירושלים.

ד. אל תסתכל בקנקן, שנים-עשר סיפורים ומעשיות לילדים, הוצאת "עם עובד", תל-אביב, תשס"ו. מספר העמודים 92. הציורים של בינה נבירץ. מהדורה שניה הומישה השנה, תש"ך. הסיפורים שבספר: עלי וחמורו, הגמל הראשון, דג משה רבנו, מאה כלבים, תנים, פורים לדוב, מעשה בענק, רוח רעה, אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, העבודה אשר לא נעשתה, הככר הנפלאה, בירד הלשון.

ה. חוברות שונות לילדים:

1. העבודה אשר לא נעשתה - הוצאת "קופת הספר", תל-אביב, תרפ"ה (1925).
2. פורים לדוב - הוצאת "דביר", ת"א, תרפ"ז (1927).
3. הרוב כעיר היהודים - הוצאת המחבר, ת"א, תרפ"ח (1928).
4. הרחליל - מחזה לילדים, הוצאת "קופת הספר", ת"א, תרפ"ט (1929).
5. שלש אניות - הוצאת שטיבל-סברסקי, ת"א, תרצ"ג (1933).
6. מאין באים המים - הוצאת שטיבל-סברסקי, ת"א, תרצ"ג (1933).

15. א. מוכן אצלי לדפוס ספר כולל של סיפורי הילדים שלי בשם "עינים מאירות".

ב. אני מכין לדפוס גם ספר כולל של שירי הילדים שלי.

ג. מוכן אצלי לדפוס ספר מחזות לילדים.

ד. אני משלים ובקרוך יהיה מוכן אצלי לדפוס ספר גדול בענייני לשון, בשם "נתיבות אמ"ן, שאני עובד עליו זה למעלה מעשרים שנה. ספר זה הוא תוצאה מתגלית **מיוחדת** בכלטנות הכללית, המוכיחה את האחידות של לשונות בני-האדם כאשר הם שם. הספר חוקר את יסודות הלשון הראשונית של בני-האדם, זו לשון-בראשית, האחת, אשר ממנה התפצלו והסתעפו לשונות העמים לארצותיהם השונות. בעבורה בלשנית זו כרוכים גם ספרים אחרים שלי, והם:

1. מלון עברי, לפי השיטה המיוחדת שלי, המבוססת על התגלית הנ"ל.

2. מלון כללי, כל מלה עברית מתורגמת לשפות רבות אחרות.

3. ספר יסודות הלשון. זהו ספר הרשמי, שרשי הלשון העתיקים, שהם מסותפים ללשונות האדם כולן.

16. סלבר עברית כתבתי שירים אחרים כלשון הרוסית, כשנים האחרונות שלי ברוסיה, אך לא פירסמתי אותם, והם הלכו לאיבוד עם בריחתי מרוסיה הסובייטית. (נראה שגם אלה היו בעברות כתבי שהוחרמו בבית אמי ע"י המספרה הסובייטית).

17. תירגמתי את רובו של הספר "1863" לי. זופטושו (פרקים אחרים ממנו תורגמו בקודם בידי ש. הלקין וברפסו, בזכרני, ב"התחופה"). הספר יצא בהוצאת שייבל-סברסקי, תל-אביב, בשנת תרפ"ס. סלבר זה תירגמתי מרוסית אילו סיפורתם של הסופר היהודי בעל עזר, שנתפרסמו בהעתו בעתונים שונים (ב"הארץ" ועוד). תירגמתי גם כמה סיפורים סל א. צ'כוב, א. בוגין ואחרים. הסיפורים ברפסו כבמות שונות (בייחוד "כולדת", שהופיע בעריכת יעקב פיכמן, ב"מספריה הקטנה" של פס גינזבורג, בעתונים ובקבצים שונים).

18. שירי "בשביל הדמים" תורגם להונגרית בידי יוסף פוכס ונתפרסם בעתון ההונגרי **"Uz Kelet"** (המזרח החדש). רשימה המוריסטית שלי "כיצד מכינים סלס" (על חוברת הסזון של הגבי סלכה ספיר, שהופיעו בהוצאת "אמנות") תורגמה לגרמנית בידי הגבי שוהנה פריסין (בחתמה P.S.) ופורסמה בעתון **"Der Arbeiter"** שהופיע בתל-אביב, בהוצאת "אמנות" ב-1931 (אחר כך פורסמה הרשימה בעברית בעתון "הארץ"). אחד משירי תורגם גם לצרפתית (כפי שנודע לי ע"י אקו"ם), אך אינני יודע מהו. יותר מזה לא ידוע לי.

19. א. בשם "אנפין" נדפס השיר ההיתולי שלי "תותח" ב"כ"ן-ארצי" מס. 5 (שבועון לילדים, שהופיע בעריכתו של ס. בן-אליעזר בשנת תרפ"ו). השם "אנפין" הוא נבחינת רשמי-היבות של שמי.

ב. בראשי-היבות (א.פ.), חתמתי על תרגום הסיפור של אן צ'כוב "רומן של בסנון", שנדפס בעתון "כלכוכ" מס. 10, שהופיע בשנת תרצ"ב (בעריכתו של י. זמורה?); וכן על רשימת בקורת על הספר "סרזון מלך הקופים", שנדפס בעתון "הארץ" (כ"ד חשון תרצ"ט). כך חתמתי גם על החוברת "נחלת ראובן" (מעובדת לפי הספר של ש.בן-ציון "נס-ציונה"), שהופיעה בסדרת "כולדתנו", הוצאת "אמנות" וקרן הקיימת לישראל, תרצ"ב.

ג. בשם "אדמו"ן חתמתי על דבר שלי בשם "גלמוד", שנדפס ב"הגרוד", שהופיע בתל-אביב בשנת תרפ"ד. בשם זה פירסמתי גם רשימה ב"הארץ" (כ" אב תרפ"ג). שם הרשימה "המנהל לעניינים פוליטיים" (על סיפוס ייחודים ברוסיה הסובייטית).

ד. בשם "רכשולם" חתמתי על רשעמה שכתבתי על רוסיה הסובייטית בשם "הלכה ומעשה"; נדפסה ב"הגרוד", אדר ב' תרפ"כ.

ה. בשמות "חרסם", "קנקן", "דרבן" ו"א.פ. פירסמתי חידות שונות כ"בן-ארצי", "עתוננו", "הציר" ו"כלנוע". בשם חרסם פירסמתי גם "סיחות קצרות" עם הילדים הקוראים ב"בן-ארצי" וב"הציר".

ו. בשם א. זיותן (פיסקין) יצא בעריכתי הגליון לזכר אליעזר בן-יהודה "נר חנוכה" (הוצאת "גודר מניני השפה", כ"ו בכסליו תרפ"ז).

20. יש בידי רישומים ביבליוגרפיים, אך הרישום איננו מלא. כרוך כלל שמורים אצלי הדברים שפירסמתי, אך לא הכל נחתרם בידי.

21. רשימות בקורת על ספרי לילדים נתפרסמו בעתונים שונים.

22. המבוא הקצר לספר "פרטיזנים צעירים" (סיפורי-גבורה מפלמחת-העולם השנייה) של אשתי מלכה פיסקין, נכתב על ידי, יותר אינני זוכר.

23. בעריכתי הופיעו:

א. "נר חנוכה", גליון לזכר אליעזר בן-יהודה (ראה תשובתי לשאלה 19).

ב. "הציר", שבועון לילדים ולנערים, בהשתתפות הקרובה של מ. בן-אליעזר (בהוצאת ש. וינר). מסבו הופיעו בסך הכל 3 חוברות (תרפ"ח).

ג. "עתוננו", שבועון לילדים קטנים (כל הכרך של שנת תרצ"ה, הופיע בתל-אביב). (חברי המערכת האחרים: א.אבן-סושן, ג.אמתי ויעקב רוזניק).

24. מלבד אלה ערכתי בעילום שם:

א. החוברת "פליקס מנדלסון-ברתולמי (כתבה יוכבד דוסטרובסקי), ספריה מוסיקלים "רננים", תרצ"ח.

ב. "לזכר השלושה" (חוברת לזכר שלושת נרצחי יבנאל), תרצ"ח.

ג. ספר של האגרונום מ. בסין.

ד. "צמחיאל", ספר אגרות לילדים של כרוך ציזיק. תרצ"א.

ה. "שיעורים בגזירה" לשרה ינאים-אירסיס. הוצאת "ויצ"ו", תרצ"ג.

ו. "ילדים עזובים" ליהיאל ב"צ כץ. תרצ"ס.

ז. הספר של טוביה קושניר (בהוצאת "עם עובד").

וכך ספרים שונים אחרים.

25. לא.

26. יש לי אוסף כתבי-יד של סופרים עבריים שונים. בידי נמצא גם הארכיון של העתון לילדים "בן-ארצי", שהופיע ליד עתון "הארץ", בעריכת מ. בן-אליעזר. אני עזרתי אז על ידו.

27. המסורר האירי נח גארעליק - גם הוא יליד בוברויסק - היה בן דודי. הוא, כפי הנראה, נספה בידי הנאצים בעיר מינסק (רוסיה הלבנה). זכורני כי פעם חתם על שיר בשם נח (או:נ.). ברענדערסאן. אינני יודע מה גורלו ומה גורל עזבונו. הוא פירסם שירים נכסות שונות למבוגרים ולקטנים. הוא פירסם מעשיה בחרוזים לילדים על הנושא "מדוע הדוב חסר זנב". שירו לקטנים "ס'סריפט א רעגענדיל" נדפס, כזכורני, ב"די גריינינקע בויסעלאך", וזכורני שתוכנה לו גם סמבילה (אם אינני טועה - של הקומפוזיטור הצעיר בן עירנו הוללרץ). אגב, קראתי שיר-חיקוי לטיר-ילדים זה, שנכתב בידי ש. בן-ציון ובתפרסם, כזכורני, ב"הדואר לילדים" - בלי ציון שמו של נח גארעליק.
28. יש בידי תמונה קיבוצית של החוב לחקר המקרא (אם אינני טועה, היה זה החוב הראשון לחקר המקרא, שאורגן על ידי הסופר והמתרגם מר נחמיה רבין). כתמונה מלכרי: יוסף ברסלבי, נחמיה רבין, צבי קארל והעו"ד דויד מויאל, שבביתו נערכו פגישותיו של החוב.
29. יש לי ספריה, שימושית בעיקר - אנציקלופדיות ומלוניס בכמה עשרות שפות, וכן ספרים שונים במדע הלשון, עברית ולועזית, שריכזתי לצורך עבודתי בחקר הלשון.
30. ראה תשובתי לסעיף 27.
31. תל-אביב, רחוב אבן-גבירול 182 (כניסה ב', מצד רחוב יהודה המכבי). שעות הביקור הרגילות: אחר הצהריים.
32. אולי (ער היום לא פירסמתי שום פרטים מחיי).

אהרן ביסקין